

Uvodnik • Editorial

Drage čitateljice i čitatelji,

Ovaj broj nastaje u vrijeme kad se u Europi još jednom vodi rat, nemilosrdan napad Rusije na nezavisnu i miroljubivu zemlju čiji su stanovnici izloženi strahovitim stradanjima. Slike iz Ukrajine bude bolna sjećanja na rane 90-e godine prošloga stoljeća kad se Hrvatska branila od srpske agresije. Ipak, Hrvatska se junački obranila i vratila okupirana područja. Gledajući domoljublje te hrabru i pravednu borbu ukrajinskih snaga, čvrsto vjerujemo da će i oni uspjeti vratiti mir i slobodu svojoj zemlji. Stojimo uz njih.

Uredništvo se s Hrvatskom udrugom istraživača dječje književnosti (HIDK) pridružilo Izjavi o ratu u Ukrajini Međunarodne udruge istraživača dječje književnosti (IRSCL), svoje krovne znanstvene asocijacije, koja je objavljena već u prvim tjednima rata. Izjava se nalazi na mrežnim stranicama IRSCL-a (na trideset jezika) i HIDK-a (na hrvatskom i engleskom), a i ovdje ju cijelu prenosimo:

IZJAVA IRSCL-a O RATU U UKRAJINI

Međunarodna udruga istraživača dječje književnosti (IRSCL) odlučno osuđuje invaziju Vladimira Putina i njegove vlade na Ukrajinu, suverenu zemlju, kao i brutalni rat pod Putinovim vodstvom, koji odnosi živote nedužnih ljudi, a među njima i djece. Ovaj ničim izazvan čin agresije krši međunarodno pravo, ugrožava sigurnost i egzistenciju milijuna ljudi u napadnutim područjima i oko njih te prijeti uvlačenjem širega područja, a potom i cijeloga svijeta, u globalnu krizu. Kao organizacija posvećena proučavanju međunarodne dječje književnosti, osjećamo se obveznima izraziti našu zabrinutost i solidarnost s ukrajinskom djecom, našim ukrajinskim kolegama i cijelim ukrajinskim narodom. Stojimo uz ukrajinski narod i nudimo podršku svima u Ukrajini, Rusiji i cijelom svijetu koji se protive ovomu besmislenomu ratu. Izražavamo i svoju solidarnost sa žiteljima susjednih država, širih područja i cijeloga svijeta, koji su užasnuti tim događajima.

U okviru sankcija koje Hrvatska kao članica EU provodi prema Rusiji, Uredništvo je razmotrilo pitanje objavljivanja radova autora iz te zemlje. Sigurni da postoje mnogi ruski građani, osobito znanstvenici humanisti koji razumiju da je rat u Ukrajini neprihvatljiv i koji ga i sami osuđuju, odlučili smo u sadašnjim okolnostima razmatrati za objavljivanje priloge samo onih autora iz Rusije koji su suglasni s navedenom izjavom IRSCL-a.

U ovom broju objavljujemo četiri znanstvena rada. Prva dva napisale su ukrajinske istraživačice dječje književnosti. Tetiana Kachak analizira suvremena djela ukrajinske dječje književnosti i književnosti za mladež o društveno uvjetovanoj siročadi, koja

se nadovezuju na tradiciju prikazivanja siročadi u svjetskoj književnosti. Autorica uspostavlja tipologiju obrazaca ponašanja dječjih likova u analiziranom korpusu. Snizhana Zhygun istražila je kako je državna ideologija utjecala na nakladničke prakse u području dječje književnosti u Ukrajini između dvaju svjetskih ratova. Analizom sadržaja izdanja vodećih onodobnih ukrajinskih nakladnika dječje književnosti pokazala je da su ta djela stvarala novu društvenu stvarnost svojom snažnom ideološkom sastavnicom u skladu s nametnutom boljševizacijom cijele sovjetske države. Pritom se odbacuju tradicionalne nacionalne vrijednosti i promovira ruska dominacija u SSSR-u. Te dvije autorice pružaju nam važan uvid u ukrajinsku dječju književnost i okolnosti njezina razvoja koje nam, makar djelomično, također pomažu razumjeti suvremenu stvarnost.

Nikola Novaković proučio je postupke postizanja humora u stripovima, tj. grafičkim romanima norveškoga autora Jasona (pravim imenom John Arne Sæterøy) te utvrdio da se Jasonov humor uglavnom temelji na višestrukoj dvosmislenosti. Autor je detaljno razložio zamijećene postupke i njihove odnose kao i osobite načine podrivanja očekivanja komičnoga završetka. Jadranka Nemeth-Jajić provela je jezično-stilsku analizu nedavno objavljenoga romana *Između* suvremene hrvatske spisateljice Magdalene Mrčele koji obrađuje osjetljivu temu samoubojstva. Autorica otkriva dominaciju kolokvijalnoga govora u jeziku romana i njegovu naglašenu intertekstualnost u dijalogu s tradicijom kao riznicom značenja te utvrđuje da se tematika romana prikazuje na način primjeren ciljnoj adolescentskoj čitateljskoj publici.

U rubrici Baština donosimo prilog Berislava Majhuta o povijesti i preobrazbama lika majmuna Floka i o njegovim pustolovinama u hrvatskom dječjem časopisu *Radost* ranih 1950-ih godina, kao i faksimile svih stranica toga časopisa na kojima su priče objavljene. Lik nestašnoga majmuna javlja se u ilustriranim pričama iz različitih kultura. Prvo se pojavio u Francuskoj, davne 1903. godine, pod imenom Caramel. Već sljedećih godina njegove su pustolovine izlazile u Češkoj, gdje je dobio ime Fuk. U Hrvatsku stiže 1909. godine, kada se češke pustolovine prepričavaju u časopisu *Mladi Istranin* (od 1910. *Mladi Hrvat*) kao Flokove pustolovine. Njegovo zadnje pojavljivanje u *Mladom Hrvat*u iz 1913. godine oslanja se na drugi predložak, priče o majmunu Fippsu njemačkoga autora Wilhelma Buscha objavljene 1879., dakle četrnaest godina prije Caramela. I tu bi Flokove hrvatske pustolovine završile, da se urednik *Radosti* i prosvjetni inspektor Viktor Cvitan nije sjetio njegova lika. Od 1951. do 1953. objavljeno je četrnaest sasvim novih priča o Floku koje su bile prilagođene potrebama komunističke ideologizacije malih čitatelja i ispisivanju povijesti iz vizure pobjednika te su bitno izmijenile lik prijeratnoga Floka.

Objavljujemo također nekoliko prikaza knjiga i redovite priloge o hrvatskim nagradama autorima i djelima dječje književnosti u prošloj godini te o redovitoj Skupštini HIDK-a.

Nadam se da će i ovaj broj pobuditi vaše zanimanje i potaknuti nova istraživanja.

U mislima na naše suradnike i čitatelje u Ukrajini, kao i na sve one koji trpe i bore se za mir i slobodu svoje zemlje, i ovoga vas puta srdačno pozdravljam.

Smiljana Narančić Kovač

Dear Readers,

This issue appears at a time when yet another war in Europe is taking place, Russia's attack on the independent and peaceful country of Ukraine, whose citizens are exposed to horrific suffering. Images from Ukraine raise painful memories of the early 1990s when Croatia fought against Serbian aggression. Yet, Croatia defended itself steadfastly and regained its territories. Witnessing the patriotism as well as the courageous and just battles conducted by Ukrainian forces, we strongly believe they will also manage to regain peace and freedom. We stand by their side.

The Editorial Board of *Libri & Liberi* alongside the Croatian Association of Researchers in Children's Literature (CARCL) has adopted the Statement on the War in Ukraine by the International Research Society for Children's Literature (IRSCl), our umbrella association, which was issued in the first weeks of the war. The Statement is available on the web pages of the IRSCl (in thirty languages), and of the CARCL (in Croatian and in English). It is also here:

IRSCl STATEMENT ON THE WAR IN UKRAINE

The International Research Society for Children's Literature (IRSCl) unequivocally condemns Vladimir Putin's invasion of Ukraine, which is a sovereign country, and the brutal war Putin and his government are waging, which has also claimed the lives of innocent people, including children. This unprovoked act of aggression violates international law, jeopardizes the security and livelihood of millions of people in the region and beyond, and risks plunging the broader region, and with it the entire world, into a global crisis. As an organization dedicated to the study of international children's literature, we feel compelled to voice our concern for and solidarity with the children of Ukraine, our Ukrainian colleagues, and all Ukraine's people. We stand with the Ukrainian people and offer our support to all those in Ukraine, Russia, and globally who oppose this senseless war. We also express our solidarity with the people of neighboring nations, regions, and worldwide who are devastated by these events.

As part of the sanctions against Russia which Croatia has adopted as a member of the European Union, the Editorial Board has considered the issue of publishing papers by authors from that country. Certain that there are many Russian citizens, especially scholars in the field of the humanities, who understand that the war in Ukraine is unacceptable and who also condemn it themselves, we have decided that under the present circumstances we consider for publication only papers by those authors from Russia who agree with the IRSCl statement quoted above.

This issue of *Libri & Liberi* embraces four research papers. Two of them are by Ukrainian scholars. Tetiana Kachak analyses contemporary works of Ukrainian literature for children and young people which focus on the theme of social orphanhood and complement the tradition of presenting orphans in world literature. The author establishes a typology of child characters in the analysed corpus. Snizhana Zhygun conducts a study on how state ideology influenced the publishing practices in Ukraine in the area of children's literature between the two world wars. A content analysis of the publications by leading children's book publishers of the time shows that these titles created a new social reality by means of strong ideological components in line with the imposed Bolshevisation of the whole Soviet state. Such practices discarded the Ukrainian national tradition and promoted the dominant Russian position in the USSR. These two authors provide valuable insights into the development of Ukrainian children's literature which also help us understand the contemporary reality.

Nikola Novaković studies the strategies of achieving humour in graphic novels by the Norwegian author Jason (John Arne Sæterøy), finding that Jason's humour is mostly based on multifaceted ambiguity. Novaković describes and explains the discovered strategies, and clarifies Jason's specific technique of subverting expectations of a humorous resolution at the end of the narrative. Jadranka Nemeth-Jajić performs a linguistic and stylistic analysis of the recently published Croatian young adult novel *Između* [Between] by Magdalena Mrčela, which focuses on the complex and sensitive theme of suicide. The author reveals that the most prominent stylistic features of the novel are the dominance of colloquial speech and intertextuality as a dynamic dialogue with tradition.

The Dusty Covers section brings an overview by Berislav Majhut of the character history of Flok the Monkey, and his transformations in the Croatian children's magazine *Radost* [Joy] in the early 1950s. This is accompanied by facsimiles of the magazine pages including stories about Flok. The monkey was the hero of illustrated stories in several cultural contexts. He first appeared as Caramel in France in 1903. Very soon, his adventures were published in the Czech Lands where his name was Fuk. He arrived in Croatia in 1909, when his Czech adventures were retold in the children's magazine *Mladi Istranin* [The Young Istrian] renamed *Mladi Hrvat* [The Young Croat] in 1910. His new Croatian name was Flok. Flok's last pre-war appearances in 1913 rely on another source text, i.e. on the stories about Fipps the monkey by the German author Wilhelm Busch published in 1879, fourteen years before Caramel. This would have been the end of Flok's Croatian adventures had the editor of the children's magazine *Radost* and the educational inspector Viktor Cvitan not remembered his childhood hero, which consequently brought about fourteen completely new stories about Flok. They were adjusted to the needs of the communist ideologisation of young readers and of writing WWII history from the partisans' victorious perspective, so that the pre-war character of Flok suffered significant changes.

Several book reviews follow and then come the Events section with a list of Croatian awards for children's books in the previous year and a short report about the annual CARCL assembly.

I hope this issue will be interesting to you, perhaps even inspiring future research.

Thinking of our colleagues and readers in Ukraine, as well as of all others suffering and fighting for the peace and freedom of their country, I am sending my hopeful greetings to all of you.

Smiljana Narančić Kovač